

קישון - לדוגמה

העסקים של

זולצבונים

ישבנו בבית, אני וארבינקא, וזימונו חרש את ההימנון הלאומי של רואנדה אורונדי, כשלתע כרגיל, מצלצל הטלפון ומישהו שואל אם זה מחסני-צפון? אמרתי: טעות, וחולתי כמנו, אפס אינו חולף רגע ושוב מצלצלים ומבקשים את מחסני-צפון. אמרתי בעצבנות, שזה לא מחסני-צפון, אפס אינו חולף רגע ועוד פעם...

"חכה, אין זה פתרון" קבע ארבינקא והרים את השפופרת בעצמו ואמר:

— מחסני-צפון, בבקשה.

— ברוך השם — ציין הלה — אבקש את זולצבונים.

— מר זולצבונים? — ענה ארבינקא — הוא כבר לא עובד אצלנו.

— מה קרה?

— סוף-סוף גילו את העסקים שלו.

— מה אתה סח!

— אתה מתפלא? — שאל ארבינקא — מה חשבת, כמה זמן אפשר להמשיך ככה?

— אתה מספר לי? צהל האיש — מומן חיקיתי לואת.

— היא רצה להיות חכם מדי — סבר ארבינקא — עכשיו סילקו את כל הכנופיה.

— גם את בלאו?

— קיבל חצי שנה.

— יא-חביבי! זה היה מגיע לו. מי בא במקומו?

— החיכל.

— מי זה?

— הגינני.

— אה כן, אני זוכר. אתה חושב שהוא יותר טוב מבלאו? בדיוק אותו גאנגסטר.

— ברור — אמר ארבינקא — אני לא משלה את עצמי. מה עוד?

— שום דבר. אל תספר לחיכל שצילצלת.

— זה מובן מאליו.

ארבינקא החזיר את השפופרת בשלחה ש" שביעות-רצון עמה. "שמע — הערתי לו — שמא הרחקת לכת במקצת?" ארבינקא הסי' תכל בי בפליאה:

— אתה חושב רק על עצמך — נוף בי — אם אני שוב אומר לו: "טעות", הוא מתרגז ושוב מצלצל. ואילו כן, יש לו יום טוב, שהגאנגסטרים סוף-סוף התחרבנו, וגם אצלנו יהיה שקט, ואף זולצבונים ושותפיו יכולים לשמוח על שעדיין לא גילו שום דבר...

טלפון זה דבר מצוין. מה היו עושים בלעדיו המחסנים בצפון?

ניצח אחסלים יריב

או: התקדמות הטכניקה

לפני 500 שנה

קע הסכסוף אינו חשוב כרגע. לפי המסופר קפץ רוגזו של האביר בעל ה" מגן השחרור מגלסנו על האביר אריהלב בגלל הערה בלתי הוריה אתה שהלה השמיץ בחצר המלך על אידות הסוגט שהונח מטעם האביר מגלסנו כמנתח-כבוד למרגלותיה ה' חמודות של הדוכסית משלסאגיה-הולנטישין.

"דמו בראשו" — סינן האביר שחורה-המגן בין שיניו ושיגר את כפתו בידי שני אבירי רים רמי-מעלה אל האביר אריהלב בהודיעו לו:

— היללה, בחצית, באי סנטה-מרגרטה ליד כותל המזרח.

האביר אריהלב ענה בקצרה:

— בשם כל הקדושים — אבוא!

הקרב היה איום.

עד הגיץ השחר נחמו שני האבירים חברי שי השריון הכבד. שלושה סוסים אדירי שאול שבקו חיים מתחתם, התינתו ושרבו בידיהם קנה והדורקו טרם הוכרע. פצעי שני הלוחמים שתתו דמים, אך ידם עוד אחזה חברי. לבסוף השכיל האביר שחורה-המגן להפיל את יריבו במהלומת כילה ואו מרט את חברו וכתת את ראשו באיבחה אחת.

היום

חד מן החברה הזכיר בכסית ל" שקריבלר ממערכת השבועון, שתולעת- שני אמר עליו, לפיה-מסופר, שהוא, שקריב-

אצלי! היי נהג, אתה תסע עם הנוסעים שלו לחיפה! מהר לעבור, בבקשה...

או הנוסעים עברו והנהג המחוץ הפציר בארבינקא לא להרוס אותו, מפני שיש לו משפחה בבית. ארבינקא נעתר אך שלח אותו בתור עונש לירושלים. כעבור חצי שעה עמדו הנהגים בעמידת-דום לפניו והצדיעו וקראו לו: הקולונל. אחרי שעה 10.0 הע' לינו את דמי הסדרנות ללירה, חיזקנו את המשמעת ופתחנו קו חדש לנהריה. במונית האחרונה נסענו גם אנו שמה לחצי שנה.

אנחנו לא לבדנו

ל כד ארין וארין — בעל ברית משלה. זה הכרח המציאות כמו הנשואים. הנה, למשל, סעודיה היא בעלת-בריתה של ארה"ב, אנגליה כרתה ברית עם ירדן, רוסיה צועדת עם מצרים, והצדק אתנו. לאמינות של דבר, לא תמיד היה מצבנו כל כך טוב. היינו במשך זמן רב מבודדים לגמרי בזירה הבינ' לאומית, עד שגילינו שהצדק אתנו. עמדנו על כך באחד האמשים, כשהמשלחת שלנו הלכה להשתתף בישיבת-חירום של עצרת האו"ם. או ראו נציגינו בדרך, שהצדק הצטרף אליהם. שאלו אותו:

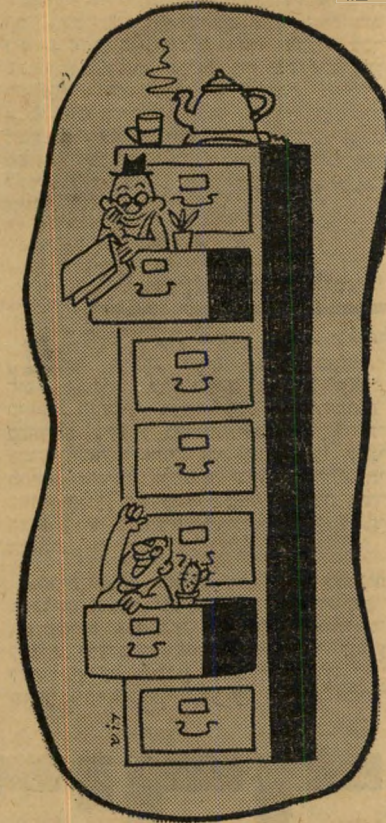
— מה פתאום?

השיב הצדק:

— אני פשוט אתכם.

וזה הרגשה טובה. אנחנו לא לבדנו עוד. אם יקרה משהו, חס ושלום, תמיד נוכל לסמוך על הצדק. אמנם הוא רק מעצמה בינונית בלבד, אבל גם היא עדיפה מכלום. בדרך כלל מצביעות באו"ם עם הצעות הצדק המדיניות הבאות: הונדוראס, פרו. (קפריסין נמנעת). הצדק יש צי מלחמתי גדול וצבאו מאומן היטב ומצויד בנשק חדיש. אם יתקפו אותנו, אנו נצע: "הצדק! הצדק!" ואז יבוא הצדק לעזרתנו עם מפציצי-סילון וקליעים מודרניים.

כמובן, אין כל בטחון, שהצדק יבוא תיכף ומיד, אבל הוא נתן לנו ה"צדק שיבוא. הרי בכל דור ודור עמדו עלינו לכלותנו ואנו בכל זאת פה. במספר מצומצם יותר אבל בכל אופן, שכן ירשע תמיד מפסיד בסופו של דבר. כל צוררי ישראל מתו עד כה במשך ההיסטוריה. אמנם הם נפטרו על פי רוב בשיבה טובה, אחרים הגיעו לגיל 120, אך בכל זאת מתו. למה? מפני שהצדק — בסופו של דבר, כאמור — תמיד מנצח. אם לא עכשיו מיד, אז מקץ 38 שנה, אם לא מקץ 38 שנה הרי כעבור 380 שנה. העיקר: כל קבוצה נגד הצדק נדונה לכשלון מראש. והצדק אתנו. אנחנו לא מבודדים עוד.

לר, לעולם לא יידע לכתוב רפורטאז'ה סג' א'. אני מתפלא עליו — אמר שקריבלר — תולעת-שני הוא בחור טוב. חבל ש' הוא הומוסכסואליסט.

"חיפה, חיפה!"

בדמדומי יום השבת עמדנו ליד ה' תחנה המרכזית ושעמום עמום אפפנו. "כשהאדם אינו רואה תכלית בחייו, עליו ללכת לחופשה" קבע ארבינקא. ניסע אפוא לנהריה לכמה שבועות. בוא, נאסוף קצת כסף. ובזאת ניצב ארבינקא באמצע הכביש והתחיל צועק במלוא הגרון:

— חיפה! חיפה!

או מיד באו שלושה אנשים בריצה ואמרו בקוצר נשימה: חיפה. שלושה מקומות.

חיפה...

— יש לי כרעג שני מקומות — ענה ארבינקא — חכו כאן, אולי אמצא סידור.

— הוא ניגש אל המוניות שעמדו ליד ה' מדרכה ושאל את הנהגים:

— חברה! איפה יוסקילה, לכל הרוחות?

— יוסקילה? — ענה נהג אחד — נסע לנתניה.

— בסדר! — כך ארבינקא — אז אתה נוסע לחיפה עם ששה אלו ומיד חוזר, מבין? הנה, אתה שמה בשחור, זון קצת קדימה ופיה, לו מקום, הוא יוצא לחיפה! מהר, מהר, קינדר, אין לי זמן! אדוני, אתה תרד שמה, אני לא מרשה לצאת עם שבעה נוסעים, אינני רוצה שוב צרות עם המשטרה! אל תתחכחו אתי, אני לא מרשה! זון, נו! חיפה! חיפה!...

או עפו אליו ששה-עשר נוסעים ורקדו סביבו כמו יתושים עצבניים סביב השמש.

— הששה אלה יכולים להיכנס! — צי' וזה ארבינקא — רק ששה אמרתי! הכל לפי תור אצלי! האשה הזאת יושבת ליד הנהג, ארבעה יכולים להיכנס למונית השחורה!

מהר, קינדר, מהר! אני מקבל חצי לירה בעד כל נוסע, לזון, שמה בצד...

כאן הוציא ארבינקא משרוקית-מצילים מ' כיסו והדריך את התנועה בשריקות בלבד.

אני עצמי הלכתי ממונית למונית ואספתי את חצי-הלירה, או לפתע אני שומע שני נהגים מתלחשים: "בעצם מי הפרצוף ה' זה?" "אין לי מושג", "למי הוא נחוק?"

שאל הראשון וצעק אל ארבינקא: "מי אתה, חביבי?"

— מי אני, אתה שואל? — שאג אר-

בינקא — אתה שואל מי אני! מיד תדע מי אני! — וארבינקא פנה אל הקהל — לא להיכנס למונית שלו! הוא אינו עובד

ספרים

מקור

שמש של אמש

באחד האמשים (מאת אפרים קישון, הוצאת ספרים, 237 עמודים) הוא יצירתו האחרונה של החרדגדיא, הפותח ב"אני מאמין" הבא:

● אנחנו בערך בני 15 — אבל כבר הס' פקנו המון.

● עמדנו מול ארצות ערב — אם כי ל שבת אתם לא ידענו.

● למדנו לדבר עברית — לשתוק לא כל-כך.

● נפטרנו מן השלטון המנדטורי — ונכ' נטנו למשטר המנדטים.

● הפרדנו בין הדת למדינה — מאז שולטת הדת לבדה.

● ירדנו אל הנגב — בטיוול מאורגן.

● אסוס כבר יש לנו — טלפון רק בעוד שנתיים.

● הצלחנו להפיק מיישיתיה מן היס — רק הרחיצה אסורה בו.

● הנהגנו את המימשל הצבאי — אבל זה, בלי ספק, הרע במיעוט.

● הושתנו יד עזרת לגאנה, לסנגאל ול' קונגו — מתי נגיע לרמת-ישראל?

● עמדנו בפרשת דרכים — וכל הדרכים הוליקו לפרשה.

● דף ההיסטוריה שלנו ללא רבב — עט כמה כתמים לבנים.

עולה חדש מקצועי, 176 הפיליטור נים המכונים בספר זה, אותם בחר מבין אפליים שהופיעו במדורו במעריב, אינם משקפים בדיוק את אופי המדור. כי בספרו המעסיק קישון ברשימות פוליטיות, התלויות באירועים חולפים. אולי חבל על כך, כי בואת עוד חיזוק קישון את הרושם כי הסרה לו השקפת-עולם ברורה ומחייבת, הנותנת את התוקף המיסרי העמוק ליצירותיו של עמוס קינן, למשל.

לעומת זאת, מבליט המיבחר את המעלה העיקרית של קישון; כשרוננו לצלם את הבורגנות והעזירה הישראלית בדייקנות מפי' ללא, שוליו יכולים לטעון כי רבות מ' רשימותיו ארוכות מדי, שהן כתובות כהר' מור מכני, שלעיתים קרובות אפשר לנחש מראש את העוקץ הסופי. אולם כהיסטוריון החברה הישראלית המצוינה אין לו מתחרה רציני.

כשרון זה טמון, במידה רבה, בעובדה שאפרים קישון בן 38' הוא עולה חדש. למרות שהוא נמצא בארץ כבר 14 שנה, הצליח לשמור על רעננות ההסתכלות של תייר. רק זר מסוגל לספל בשפה העברית כפי שעושה זאת הוא, תוך הקשבה דרוכה לכל ביטוייה המשונים, ורק זר מסוגל לר' אות את האבסורד במינהגיו של הישראלי.

האדם הלא-צוחק, הקשר בין אפי' ריים קישון וזאת קישון הוא מיקרי בהחלט. האיש הבלונדי הממושקף, שלעולם אינו צוחק בפומבי, נולד דווקא בשם פרנץ הופמן, כשהחל לכתוב בעתונות ההונגרית, נאלץ להחליף את שמו, כי ההונגרים לא האבו שמות גרמניים. הוא בחר בשם ההונגרי הטוב הונט. כדי להבדיל בינו לבין הונטים אחרים, החלו קוראים לו קיש' הונט ("הונט הקטן"), והוא אימץ לעצמו שם זה רישמית.

בשם זה עבר את גילגולי המלחמה, את מחנה-העבודה הנאצי ואת מחנה-השבויים הרוסי (משם ברח בדרך מקורית. באחד האמשים התפרץ חוקף הרוסי לחרד, בו שאו האסירים, קרא להם לצאת ולהמשיך בדרך. קישון פשוט לא יצא, חיכה ליציאת הטור, חזר הביתה).

בבואו לנמל חיפה, לא הבין פקיד-הקבלה חוכמות. במשיכת קולמוס, מבלי לשאול לדעתו, הפך פרנץ קישוונט לאפרים קישון. ייתכן ששם זה לא היה מתפרסם, בלאו עלילת ד"ר עזריאל קרליבך המנות באחד האמשים בספר של עולה חדש, שנשא את השם העולה היורד לחיינו. קרליבך התרשם ("אינני יודע מדוע", מתחדה כיום קישון. "זה היה ספר נורא גרוע!") זמן את בעל-השם לעבור מאומר למע' יב.

כיום כותב קישון פעמיים-שלוש בשבוע. הכתיבה עצמה נמשכת רק כמה דקות, אך בחירת הנושא קשה יותר. גישתו מק' צועית לגמרי: הוא משתדל לגחן את הנוש' אימ. לשמור על שתי-מישקל בין פוליטיקה וענייני חברה, בין ביקורת וחיוב.

טוען הוא, בסיכום הספר: "אם אתה רואה משהו ואתה מוסיף עליו מן הנוסף שלך או של אחרים — יוצא מאמר ראשי או רפורטאז'ה, אם אתה כותב בדיוק מה שראית, בלי שינויים — הרי זאת הומוסקה."

העולם הזה 1322

